

"A felismerés fokozatai"

A szociál-pszichológusok kísérletileg is kimutatták, hogy az önmagunkhoz és a világhoz fűződő distanciálatlan viszony milyen sérüléseket okozhat a sokoldaluan fejlett személyiségben, milyen alkalmazkodóképessé tesz mindannyiunkat az öntudat kontrolljának hiánya. Napról napra végtelen könnyedséggel oldjuk meg önmagunkban lezajló konfliktushelyzeteinket. Szégyeneink nem sokáig viseljük el: az ember agya félelmetes gyorsasággal válasszol az élet legváratlanabb kihívásaira is anélkül, hogy hosszasan mérlegelnénk. A mindennapi életben csak így képes funkcionálni az egyén. Éppen ez a tény a cselekedetek minden mást megelőző elsődlegessége.

Alkalmazkodóképességünk és felejtésünk határtalannak bizonyulhat.

Vannak tényei a világnak, amelyeket megfoghatatlannak és elviselhetetlennek tudtunk. Kérdés: m a i személyiségünknek, létérzésünknek mennyiben integráns része ez a viszony? Ezt nevezhetjük hiánynak, világhiánynak, önvesztésnek, vágyaknak: ezek nélkül ellehetetlenedünk. Vannak tények, amelyeket jobb volt megszoknunk; hiányok, amiket tényleg el kell viselnünk.

Vannak tények, amelyeket lehetetlen megélnünk sajátunkként; hiányok, amelyek messze túlmutatnak önmagukon.

Puszt a létükkel is a k e l l -re figyelmeztet.

S itt a kegyelem: a végtelen alkalmazkodóképesség és a felejtés.

Kérdés: becsületes kegyelem-e ez, vagy démoni?

Kérdés: kegyelmünk nem gyávaságunkból, kényelemből, figyelmetlenségünkől ered-e?

Kérdés: vannak-e egyáltalán olyan hiányok és tények, amelyeket elfelejtenünk és megszoknunk nem b ü n ?

Körülményeink pusztán meglétére hivatkozni tautológia.

Az öntudat képessége az, ami eltörli ezt a kegyelmet. Camus Tarrou-ja kötelességének vallotta ezt. József Attila "sivár"-nak látta. Rimbaud összreoppanni látszott. Füst Milán végleges magányba zárul.

Petri György:

Az elviselhetetlenek közül semmit sem felejtett el, a megszokhatatlanok egyikét sem mutatja személyiségünk részének. Semmiféle engedményt nem tesz. Innen hihetetlen pontossága: a valós dolgokat a tudáson t u l elfogadó, a dühöt már meghaladó fegyelem. Versei stációk a magány magunkhoz elvezető Golgotáján.

"Mit tud az, akiben az utolsó
kérdés burjánzik, a már nem kérdés
- amire felelet nincs, csak megoldás?"

/Felismerés fokozatai 4./

Végtelen szigora így az esendőség tudatával élő ember türelmével párosult.

Felejtteni képtelen: számára a tények, bármilyenek is legyenek a csak a személyiségben tudatosan reverzibilissé alakított folyamatban rendeződhetnek el. Költészete így nem fogadhatja el valamiféle végtelenbe tűnő idő megbocsájtó jóindulatát.

A jelen k e l l -jellegét mutatja fel. Követelésének élességét nem a paradox gondolat bűvész visszfénye, hanem a meggondolt gondolat mélységei adják.

"Gyenge agyunk csődöt mond.
Jégbe zárt hajón a matrózok
köztudottan egymást eszik.
- Mint egy modern kötözködés-dramában:
évődés szóváltássá
csipkelődés sértéssé fajul.
Mignem a háttér
szétroppantja a szituáció gerincét."

/V.Sz.-hoz/

Vágyai, tul vannak mindenfajta személyes sértettségén: sorsának élményei olyannyira hétköznapi életszféra "élményei", hogy már nyilvánvalóan bárkié is lehetnek.

"Ülj, figyelj.
Mintha ülnél és figyelnél.
Azok helyett is,
azokért is
kik téged figyelnek
téged ülnek."
/Hozzád ki olvasod/

És itt van a p é l d a : magánya, kívülállása /amely számára individuum voltának kényszerű bizonyítéka/ a tények tudatos vállalásából ered.

Tudja - az öntudat fénye önmagában nem pótolhatja a világhiányt: a költészet hatalma /bármilyen is legyen az/ nem mindig objektíválható. /Peeperkorn öngyilkossága, Rimbaud emberkereskedői "karrierje"./

Az, hogy v o l t a k , megnyilvánultak és megnyilatkoztak - az öntudat bizonyítékai.

Jól tudja: "Az etika az élethez tartozik."

Számára az élet - élményvalóság. Átadásának kulcskérdése nem a közölhetőség tényének kétségbevonása; sokkal inkább az, hogy az élményvalóság mennyiben, hogyan m e g - é l t és megszenvedett. Az esztétikai forma csupán ennek adhat felfogható elrendezést. A lirában éppen ennek a folyamathoz a k i f e j l ő d é s é t követhetjük nyomon. Reagálásaink Petri György verseire egyértelműen azt mutatják, hogy a mi élményvalóságaink azonos szálakon futnak az övével. S hogy nemcsak az ő költészetével vállalunk k ö z ö s s é g e t a gondolati tisztaság alapján, hanem a kortárs irodalom egy jelentékeny /nem esztétikai értelemben vett/ irányával, példa lehet a Mészöly Miklós, Konrád György és Bereményi Géza prózája, a Kormos István, Bálint István, Bereményi Géza /Cseh Tamás közvetítésével/ lírája.

Osztóhatunk a közösségvállalás h o g y a n -jában:

/Tandori Dezsőhöz/

"az élet ez az élet ez az álom?

kesztyüként kifordítva ugyanaz
a nyelv A jobb a balra nem hajaz
De szótlán is elleszünk már hisz annyi
megtébolyult téblábol a fonákon

Tükörmélybe ilyen soká zuhanni?"

/T.D.-höz/

György Péter és
Szilágyi Sándor